

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

1

בס"ד | גיליון 76

מצורע ופסח

התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

פרעה החליש את אמונת בני ישראל עד שלא היה אפשר לחזק את אמונתם אלא על ידי הכאתו במכות נמרצות ומזעזעות, כדי להשריש בקרבם את האמונה לדורות עולם. הוא החליש את האמונה ועל כן יראו מה נעשה לו ויתחזקו באמונה

שמות י' א'-ב': "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲהוּ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבוֹ וְאֶת לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׁתִּי אֶתֵּי אֶלֶה בְּקִרְבּוֹ: וְלִמְעַן תִּסְפַּר בְּאָזְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלֹתִי בְּמִצְרַיִם וְאֶת אֶתֵּי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי ה'".

מדוע הכביד ה' את לב פרעה? הקב"ה בעצמו אמר למשה שתי סיבות לכך: א. "למען שתי אותותי אלה בקרבך" – בקרב העם המצרי. כלומר: כעת אין עניני בפרעה, אלא בעם המצרי. אולי ישוב בתשובה מי מהם לאחר שיחזה בהתראה ובמכות הבאות בזו אחר זו! ב. "ולמען תספר באזני בנך" - למען שאתם תספרו לדורות ותכירו את גודלי ואת טובי.

האם כדי שתושרש האמונה בקרב בני ישראל סבלו המצרים מרה כל כך?

הסביר רבי יהודה צדקה זצ"ל את הדברים במתק לשוננו, על פי משל ששמע מרבי יהודה פלאג"י זצ"ל: מעשה בעשיר חשוך בנים שלעת זקנותו זכה לחבק בן, אך אשתו לא היתה מסוגלת להיניקו ולפיכך שכר לו מינקת. לא חלפו ימים רבים ולמגינת לבם חלה הבן. הוריו לא חסכו מאמצים ודרשו ברופאים, עד שהתברר כי המחלה פרצה בשל רשלנות המינקת, שאכלה מאכלים מזיקים, והתינוק לא ירפא אלא אם תאכל מינקתו תרופה מיוחדת שהרופאים ירקחו עבורה.

ברם, תרופה זו היתה חריפה מאד והיתה עלולה להזיק למינקת, ולפיכך סרבה בתוקף וטענה כי אין היא חייבת לעשות כן. הצדדים נפגשו בבית המשפט, ושם הבהיר לה השופט כי לא זו בלבד שהיא חייבת לעשות זאת למען הילד שהיא עצמה גרמה למחלתו ברשלנותה, אלא שעליה אף לממן את רכישת התרופה היקרה!

בני ישראל היו חזקים ודבקים באמונתם בה'. כאשר בא משה ובישר להם את הגאולה הקרובה, מעידה התורה: "ויאמן העם, וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל... ויקדו וישתחוו". אולם, כאשר חלף הזמן ופרעה ניסה להתל במשה ובאהרן והכביד את עול העבודה על בני ישראל, הוא החליש את אמונתם עד שלא היה אפשר לחזק את אמונתם אלא על ידי הכאתו במכות נמרצות ומזעזעות, כדי להשריש בקרבם את האמונה לדורות עולם.

האמונה ירושה היא לנו מאבותינו, הבלבול והטשטוש הם מאומות העולם, העתידים בסבל ובתלאות להחזיר לישראל את האמונה בבורא העולם.

(קול יהודה, חג הפסח, עמוד ל"ה)

כוחו של דיבור

ויקרא י"ד ב': "זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן".

בני אדם מזלזלים בלשון הרע כי אינם יודעים את חומרת הדבר ואת כח המחץ שבפה, ואת ההשפעה הרעה שיש בלשון הרע. וכי מה עשיתי? הרי אלה רק דברים בעלמא. - ולכן, והובא אל הכהן ויראה שדיבורו של הכהן החותך גורלו לשבט או לחסד במוצא פיו של הכהן "טהור" – נטהר. ובאומרו טמא - נטמא. מזה ידע להעריך את הכח העצום שבדיבור לטוב ולרע. – החיים והמות ביד הלשון.

(ע"פ המגיד מדובנא)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.).

בס"ד | גיליון 76
מצורע ופסח
התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

נתן הקב"ה למצורע כבוד תחת אותו ביזוי

ויקרא י"ד ג': "וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל מַחֻוֹץ לַמַּחֲנֶה וַרְאָה הַכֹּהֵן וַהֲנִיחַ נֶרְפָא נֶגַע הַצֹּרֵעַ מִן הַצֹּרֵעַ."

"... עוד היה כהן קדוש יוצא אל מחוץ למחנה, לפי שנשתלח חוץ לג' מחנות, ועבר על ג' מחנות וידעו כולם שהוא מצורע ונתבזה בפני כולם, עתה, שעשה תשובה אחר שקיבל עונשו ועסק בתורה כמו שאמרתי (עי' שם), נתן לו הקב"ה כבוד תחת אותו ביזוי. ומה כבוד נתן לו? 'ויצא הכהן'. מי ראה כהן קדוש יוצא ולא יצא עמו? ודאי שהיו באים עמו הרבה בני אדם, מהם ללוותו, ומהם ללמוד כיצד מטהרים המצורע, ואחיו הכהנים היו הולכים עמו, והיו הכל אומרים להיכן הכהן הולך לראות לפלוני שנתרפא, והיה מגיע לו כבוד גדול בזה שטרם הכהן הזקן וכל העם אשר אתו כדי לטהרו חוץ לג' מחנות".

(ש"ך על התורה)

צרות העין – גורמת לצרעת

ויקרא י"ד ל"ה: "וּבֹא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לְאֹמֵר כִּנְגַע נֶרְפָא לִי בַּבַּיִת."

אמרו חז"ל (ערכין דף טז): כי אחד משבעה דברים שנגעים באים עליהם הוא צרות עין. "דכתיב, ובא אשר לו הבית וכו', ותנא דבי ר' ישמעאל מי שמיחד ביתו לו", "היינו, שאינו מהנה לאחרים משלו" (רש"י). סופו של דבר, שחייב הבית לרדת לכליון, "ונתן את הבית את עציו ואת אבניו".

ומה בימינו, שבחסידי ה' אינו שולח לנו נגעים בבתיים? על כל פנים, אינו יוצא נקי בשל כך, כי הקב"ה שולח מארה בנכסיו ויורדים לכליון על ידי זה. והטעם, משום **מדה כנגד מדה**, לפי שהוא צר עין ואינו רוצה לרחם על חברו לעשות עמו חסד ולהנותו משלו, לפיכך גם על נכסיו שורה מידת הדין באופן מוחלט, בלי שום רחמים. ממילא, כיון שאין העולם יכול להתקיים על מדת הדין לבדה, כידוע, בין כך ובין כך מוכרח ביתו להיחרב.

(עי"פ החפץ חיים)

"דובר האמת" המצית מחלוקת בין איש לרעהו – מובא אל "דובר השקר" המפייס ומשלים בין איש לרעהו

אמר ר' חנוך הניך מאלכסנדר: למת תקנת המצורע דווקא: "והובא אל הכהן"? צרעת באה בגלל לשון הרע והוצאת שם רע (ערכין דף טז), אלא שבדרך כלל, מספרי לשון הרע, מדגישים בדבריהם שהם אומרים, רק את "האמת". כי פלוני דיבר סרה על פלוני, ועל ידי זה הוא מדליק אש מחלוקת ביניהם. תקנתו היא: מדה כנגד מדה, יובא אל הכהן. דרכו של אהרן היתה: להגיד שקר בכדי לעשות שלום בין אדם לחבירו. זהו עונשו של ה"אומר אמת" הזה...

(שיח שרפי קודש עמוד 107)

ההורס האחדות - יהרס ביתו

ויקרא י"ד מ"ה: "וַנִּתֵּן אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֲצָיו וְאֶת כָּל עֵפֶר הַבַּיִת וְהוֹצִיא אֶל מַחֻוֹץ לְעִיר אֶל מְקוֹם טָמֵא."

ידוע מסברא שכל מחלוקת היא הירוס וסתירה, וממילא השלום הוא הבנין, כי עיקר הבנין הוא חיבור אבנים יחדיו. ולכן המצורע שהוא בעל לשה"ר וגורם מחלוקת, העונש על זה שבא נגע בביתו יהא נתיצת הבית עציו ואבניו.

(נודע ביהודה, תורה ומועדים, הובא מהצל"ח סוף מס' ברכות)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א).

3

בס"ד | גיליון 76
מצורע ופסח
התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה בדף היומי

על שהם מזנים ולא להוליד, גם
האילנות אשר יהיו הם נוטעים לא
תהיה נטיעתם להוליד פירות

יבמות דף לז: "... ונתמלא כל העולם כולו
ממזרין, ועל זה נאמר: ומלאה הארץ זימה".

על הפסוק הנזכר בגמ' (ויקרא י"ט כ"ט): "אל
תחלל את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ
ומלאה הארץ זימה", נאמר במדרש: "ולא
תזנה הארץ, מזנים הם הפירות יכול על
מעשה יחידי, תלמוד לומר 'ומלאה הארץ
זימה' ולא על מעשה יחידי".

בקרוב אהרן (שם): "מזנים הם הפירות. דייקו
היאך יפול שם זנות בארץ, ולזה אמרו שהוא
בערך נתינת הפירות שתהיה כמו האשה
המזנה שאינה מזנה להוליד, ולזה יהיה מדה
כנגד מדה, הם מזנים ולא להוליד, גם
האילנות אשר יהיו הם נוטעים לא תהיה
נטיעתם להוליד פירות".

(ספרא, קדושים פרשה ג' פרק ז' אות ג')

לזל בכח הדיבור – יובא אל הכהן וילמד מהו כח הדבור

בעל הלשון הרע חושב לעצמו "מה כבר עשיתי, דברתי כמה מילים, וכי מה
בכך...". לכן יובא אל הכהן וילמד את כח הדיבור, שבמילה אחת יכריע הכהן
אם הוא טמא או טהור!

(חפץ חיים)

עונש הראש כנגד 'גבהות' הראש

וראשו: "ד' במסורה. וראשו יהיה פרוע. ומגדל וראשו בשמים (בראשית י"א
ד). וראשו מגיע השמימה (שם כ"ח י"ב). וראשו לעב יגיע (איוב כ' ו'). בשביל
שהגיע ראשו עד לשמים ע"כ נגעים באים עליו וראשו יהיה פרוע".

(בעל הטורים)

שילוח המצורע חוץ למחנה ובזיון הפריעה והפרימה בא על מה שגרם לאשה

מדה במדה, לפי שהצרת באה על עסק לשון הרע כמו שדרשו רז"ל (ויק"ר ט"ז)
מצורע מוציא שם רע, כלומר שמוציא שם רע, והב"ה פורע לו סאה בסאה, כלומר
הוא הוציא שם רע על אשת איש, וגרם לה להיות בודדה מבעלה - כך בדד ישב,
הוא גרם לה פרימת ראש ובגדים, שנאמר (במדבר ה' י"ח): 'פרע את ראש האשה',
לכך בגדיו יהיו פרומים, הוא גרם לה שילוח, שנאמר (דברים כ"ד א'): 'ושלחה
מביתו' לכך (במדבר ה' ב'): 'וישלחו מן המחנה כל צרוע'.

ג' כנגד ג'

"על ג' דברים נגעים באים. מקנאת ההבל כמו במרים, מחמדת עושר וחמס מגחזי,
מגבה רוח מעוזיה, לכך 'בגדיו יהיו פרומים ראשו [יהיה] פרוע' גגד חמדת העושר,
'טמא טמא יקרא' גגד חמדת הבל שאמר על שאינו, 'בדד ישב' מפני שגבה עצמו,
ישב כמנודה חוץ לג' מחנות, ולכך מביא ג' כפרות עץ ארז ושני תולעת ואזוב".

(מושב זקנים עה"ת)

עונשו כנגד חטא חילול ה'

"... עונש השילוח חוץ למחנה ובזיון של פריעה ופרימה בא על חטא חילול השם
מדה כנגד מדה...". ונראה בביאור דבריו שהמחלל את ה' מבה כבוד שוכן עליונים,
על כן יתחלל כבודו השוכן בתחתונים.

(ע"פ ההעמק דבר ויקרא י"ג ב')

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

חיבור אסור - גורם פירוד. התנשא על אחרים - ישב

בבד

"יש מקובלים שכתבו, שהצרת באה על עוון הוריו, על ידי גלגול, שבא על אשתו נדה". פירוש: חיבור אסור - גורם פירוד (שהמצורע יושב בדד).

(צינוני הובא בילקוט ראובני, תזריע אות כ"א)

חטא בשנים יתכפר בשנים

ויקרא י"ד ד': "וְצִוְנָה הַכֹּהֵן וְלָקַח לְמִטְהָר שְׁתֵּי צִפְרִים חֵיט וְסָהֳרֹת וְעָץ אֶרְז וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְאַזָּב".

למה נצטווה המצורע להביא לטהרתו עץ ארז ואזוב, והרי הם דבר והיפוכו, שעץ הארז הוא סימן לגאווה והאזוב סימן לשפלות? כי לעיתים מתנהג האדם בענווה פסולה כגון בענייני כבוד שמים, ולעיתים בגאווה פסולה שהוא משתרר על הבריות, וכדי לכפר זאת הוא מביא שני דברים אלו.

(ע"פ חידושי הר"ם)

הרשע רצה להרגיז אותנו באמירתו הבוטה - על כן נרגיז אנחנו אותו באמירה חריפה

"אף אתה הקהה את שיניו": בבראשית (מ"ט י"ב): "חֲכָלִילֵי עֵינַיִם מִיַּיִן וְלִבָּן שְׁנַיִם מִחֶלֶב". ובאלשיך הקדוש על "ולבן שינים מחלב" כתב: "שינים, שהוא משל אל פעולת דריסת הרגל, כי כן השינים דורסים ונושכים". ולכן, על שהרשע מאיים בשיניו ובדבריו המתריסים להרגיזנו, לדרוס ולנשוך באמירותיו העוינות והפוגעות – "אף אתה – הקהה את שיניו" - מדה כנגד מדה! הרשע רצה להרגיז אותנו באמירתו הבוטה - על כן נרגיז אנחנו אותו באמירה חריפה.

ובאופן אחר. בירושלמי (פסחים דף לז) מופיעה שאלת הבן הרשע באופן מעט שונה: "רשע מהו אומר? מה העבודה הזאת לכם, מה הטורח הזה שאתם מטריחין עלינו בכל שנה ושנה?".

ובויקרא (כ"ו כ'): "עַל הַפְּסוּק: "וְתִם לְרִיק פְּחָכְם וְלֹא תִתֵּן אֶרְצְכֶם אֶת יְבוּלָהּ וְעֵץ הָאֶרֶץ לֹא יִתֵּן פְּרִי", פִּרְש"י (ד"ה ותם לריק כחכם): "הרי אדם שלא עמל שלא חרש שלא זרע שלא נכש שלא כסח שלא עדר ובשעת הקציר בא שדפון ומלקה אותו, אין בכך כלום, אבל אדם שעמל וחרש זרע ונכש וכסח ועדר ובא שדפון ומלקה אותו, הרי שניו של זה קהות".

ובשפתי חכמים (שם) ביאר "ופירוש ותם לריק כחכם, אחר העמל והטורח שטרחתם - שאז שיניו קהות".

למדנו מדבריהם שטירחה רבה מקהה את שיניו של האדם. ולכן תגובתנו לרשע היא דווקא "הקהה את שיניו", כיוון שהרשע סובר "שאתם מטריחין עלינו בכל שנה ושנה", טורח שאינו מועיל, והרי תוצאת הטורח היא שינים קהות, ולכן דווקא ע"פ דרכו של הרשע וסברתו – "הקהה את שיניו"!

אופן נוסף. למדנו בויקרא רבה (ל"ו ב'): "... מה היין הזה כל מי ששותה ממנו פניו מאירות, וכל מי שאינו שותה ממנו שיניו קהות, כך ישראל, כל מי שבא ומזדווג להם סוף שנוטל את שלו מתחת ידיהן...". למדנו מהמדרש שמי שאינו שותה יין, שיניו קהות. ובילקוט שמעוני (בראשית, רמז קמ"ו) בא בשינוי קל: "מה הגפן הזאת מי שאוכל ממנה בוסר שיניו קהות עליו, כך כל מי שבא ומזדווג עם ישראל סוף שהוא נוטל את שלו מתחת ידיהם". ולגירסה זו יתבאר גם כן, שהרשע שאומר דברי בוסר כנגדנו, אך בדין הוא שנקהה את שיניו.

והרשע שמזלזל במצוות ובעבודה של פסח, ואינו מעונין לשתות ארבע כוסות יין כשיעור, שהרי טורח הוא לו (כגירסת הירושלמי הנ"ל) – דינו, שנקהה את שיניו.

לעילוי נשמת: רבי אפרים ב"ר אברהם ברוך זצ"ל, הר"ר ברוך ב"ר יוסף ז"ל
להנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים 054-251-0336 קו אמריקאי: 646-340-5403
דוא"ל ap@torah24-7.com אתר <https://torah24-7.com/SEFORIM-HEBREW/>

